

פירוש ויכוח אברהם

27

שם. אמר, החילוק בין יהודי לגוי הוא, וייקץ יעקב משנתו ויאמר (בראשית כ"ח ט"ז) או שמתפלל או שלומד, אבל ויקץ פרעה וישן ויהלום שנית (בראשית מ"א ד"ה) ואחר כך ויקץ פרעה והנה חלום (שם ז').

① מלך מלך

② פירוש י"ב

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כה, י).

וכתב רש"י, לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הוזכר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה וכו', יצא משם פנה הודה וכו', והוא ממדרש רבה, והיינו שבבאר שבע הורגש שיצא הצדיק יעקב מן העיר. אולם יש לומר, שגם כלפי יעקב עצמו נאמר ויצא יעקב מבאר שבע, היינו שהוא

③ גזר ארז

פנה הודה וכו'. ונראה שמזכיר ג' דברים²⁶ לפי שהצדיק בעיר מדריך האנשים

בקרבה ביראת שמים, שהוא מצות עשה ולא תעשה, והם מצות השם יתברך. והשני - שהוא משכיל אותם בחכמה. והשלישי - ללמד אותם מדות טובות והגונות הנזכרים במסכת אבות²⁶, והדומים לאלו המדות טובות והישרות²⁷. וכנגד הראשון אומר 'פנה הודה', כן ההנך הוא לשון שבת, כמו 'הודו לה' (מהלל קלו, ב), ועל האיש שהוא ירא אלהים נאמר עליו שראוי לשבת אותו, כמו שנאמר (משלי ל, ל) 'יראת ה' היא תהלל', ויראת ה' הוא לו שבת בודאי²⁸. וכנגד החכמה שהוא מלמד אותם נאמר 'פנה זיהו' הנאמר על התכמה שהיא זיו, כדאמרינן בפרק מי שהחשיך (שנת קט). 'מאן דאתילד כד' בשבת יהא גבר חכים ונהיר', ופירש"י 'גבר זיונתא²⁹. וכן 'חכמת אדם תאיר פניו' (קהלת ט, ב), 'הדרה הנה רמז על המדות המשוכחות שהם תפארת לעושיה³⁰, כדאמרינן (שמות פ"ג ת"ל) 'איזה דרך יבחר לו האדם כל ימיו'.

הרגיש היציאה מבאר שבע, מקום מגורו של יצחק אביו, ושל אברהם אבי אביו שנטע שם אשל, ועשו נפשות באמונת ה', והיתה שם שפע הקדושה מהתגלות נבואת ה' לאבותיו הקדושים, ועכשיו הוא מוכרח לעזוב את המקום הקדוש הזה, וללכת לנוע בארץ נכריה לחרן, ששם אנשי רשע ומקום טומאה של כשפים ועונגים, וכדכתיב כי מלאו מקדם ועונגים כפלשתים, (ישעי' ב, ופי' רש"י ורד"ק: בני קדם היו מכשפים ומעונגים) והיה דוה לבו של יעקב הצדיק על יציאתו מבאר שבע מקום אבותיו ושפע הקדושה, ללכת לחרן, שהוא מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, לכן כתבה התורה יציאתו מבאר שבע, שכמו שהורגש בבאר שבע יציאתו, כמו כן הרגיש הוא היציאה מבאר שבע.

④ גזר ארז

(27) פירוש - ללמד מידות טובות נוספות הדומות לאלו שהוזכרו בפרקי אבות. ודע, כי ג' דברים אלו - ירש, חכמה, ומידות - הם אותם ג' דברים שהוזכרו בפסוק [משלי לא, ל] 'שקר הוה והבל היופי אשה יראת ה' היא תהלל', וכפי שביאר בדרשתו על התורה [ריש לב, ז]. וז"ל: 'כי שלוש מעלות הן; האחד הוא הנהגה בדרך ארץ, והנהגתו נאה עם הבריות עד שהוא נושא און' בעיני הכל. השני - היא החכמה שהיא היופי שנקראת 'אור'... שוב אמר על המעלה השלישית 'אשה יראת ה' וגו', ר"ל אבל אשה שהוא הת"ח הנקרא 'אשה'... כשיש בו ירש' היא תהלל. שאלו ג' דברים הם תלויים זה בזה; דרך ארץ, חכמה, ויראת שמים. כי אם אין דרך ארץ אין חכמה, ואם אין חכמה אין יראה'. וזו חזר וביאר בנתיב יראת השם רפ"ג [ב].

⑤ גזר ארז

"ויפגע במקום וילן שם וגו' ויקח מאבני המקום וישם מראשתי". וברש"י: "אין פגיעה אלא תפלה, ולמדנו שיעקב תקן תפלת ערבית". "שחרית" ו"ערבית" הן תקופות בחיי האדם. יש תקופת הצלחה, כשהשמש זורחת לו לאדם והוא מרגיש את עצמו מאושר עלי תבל, ויש שעוברים על האדם זמנים של חושך והוא רואה את עצמו אומלל. אברהם תיקן תפלת שחרית. בתוקף אשרו ורוב הצלחתו יכיר וידע "בין-מקד הכל" ויתקשר בכל מהותו ובכל דביקותו לאביו שבשמים. ויעקב תיקן תפלת ערבית. לשכוח על כל הצרות ולקיים "תפלה לעני כיי-עטף ולפני ד' וישפך שיחו"³¹. "אס-אסק שמים שם אתה, ואציעה שאול הנך"³². "שחרית" ו"ערבית". ובמדרש³³: "ויצא יעקב וגו', ר' יהושע בן לוי פתר קרא בגליות, ויפגע במקום עד אפס מקום"³⁴, כלומר ראה את חורבן המקדש. וזהו: "וילן שם פייבא השמש". זמן של חושך. ועל אותו זמן תיקן תפלת ערבית.

①

נחמ' יז'ק

6

1 וירא ה' כי שנואה לאה והוא תמוה כמה שהמה
 הוזהר דכל בנין מעלי היה מלאה והן בני
 שנואה. ונראה דהכוונה כי יעקב בראתו ברוה"ק
 כי זיווגו היא רחל וחשב כי כמו שאברהם הוצרך
 לב' נשים מחמת כי עדיין לא נסתלק הזוהמא
 ולא היתה מטתו שלימה והוצרך אחת שיצא
 ממנה ישמעאל אף שהגר היתה ג"כ צדקת דלכך
 נקראת קטורה שמעשיה כקטרת מ"מ מחמת
 ששרה היתה קדושתה גדולה לא ה"י כדאי שיצא
 ממנה ישמעאל והוצרך לישא את הגר רק יצחק
 משום שהיה לו קדושת עולה והוצרך לצאת עשו
 מרבקה וחשב יעקב בראתו שבעל הסיבה סיבב
 שנשא עוד אחת על רחל חשב שמא עדיין לא
 נטהר עוד הזוהמא מכל וכל ולא היה ח"ו מטתו
 שלימה ולכן הוצרך לישא את לאה בכדי שלא
 יצא ח"ו זרע רע מרחל הגם שלא היתה צדקת
 כמו כן הגר היתה ג"כ צדקת לזה וירא ה' כי
 שנואה לאה היינו כי היא שנואה בנשואין כמו
 שדרשו חז"ל באחת אהובה ואחת שנואה והנה
 הנשואין שלה ה"י שנואה בענין שחשב שלא
 יהיה ח"ו מטתו שלימה ממנה ויפקון מיני ח"ו

6

11

16

21

זרע דלא כשר ועם כל זה אהבה אהבה גמורה
 כמו שנאמר ויאהב גם את רחל מלאה משמע
 שאהב גם את לאה אהבה רבה וגמורה לצדקתה
 כי בהדי כבשי דרחמנא למה לך ואם לא נטהר
 מזוהמתו עדיין ומוכרח הוא שלא תצא הטומאה
 והקדושה מרחם אחד מה היא חייבת בדבר רק
 שחשב שרחל מעולה ממנה והקדושה ממנה תצא
 וכראות השי"ת את זה נתן לה ה' הריון שיראה
 תיכף בלדת ראובן מה זרעא מעליא דנפיק ממנה
 כי בוודאי ניכר תיכף בהריונה ובלידתו כי הוא
 זרע ברך כמו שהכירה רבקה בהריונה בהליכת
 בהמיד שיעקב מפרכס לצאת ועוד נראה הטעם
 שסיבב הקב"ה זה כדי שיהיה ראובן הבכור
 במעשה ויוסף בכור במחשבה. כמבואר בותר כי
 אם יחסא ראובן ילקח הבכורה ממנו וינתן ליוסף:

26

31

36

1 ותפלת ערבית אין הכוונה דוקא להתעלות ולהתרומם מעל החושך.
 יש אשר הכוונה להאיר את החושך גופו, בבחינת "ויאיר את הלילה".
 "ויקח מאבני המקום וישם מראשתי"ו, מובנו כמו שכתוב במשנה: "כי
 המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא". אין צורך לחפש את
 מקדושה במקומות אחרים. באותו המקום אשר אתה עומד עליו יש
 לראות את הקדושה. ובמדרש: "ויקח מאבני המקום, תשתפכנה אבני"
 קדש פראש פל' חיונות". באותו המקום שהאדם נמצא, יהיה המקום
 חשוך ואפל כמה שיהיה, יש לראות אבני קודש, ויש לשימש מראשותיו,
 להרימם לראשו ולמוחו. לא להתרומם מעל אבני המקום, אלא להרים
 את אבני המקום עצמם.

6

11 ובגמרא¹⁰ שאלה כתוב "ויקח מאבני המקום", שהיו אבנים רבות,
 וכתוב "ויקח את האבן אשר ישם מראשתי"ו¹¹, שהיתה אבן אחת, אלא
 שמכל האבנים נעשו אבן אחת. בספרי חכמי האמת האותיות נקראו

אבנים. בכל אות לבדה אין שום אור, אבל כשאות מצטרפת לאות
 ונתיבה לתיבה יש בהן שכל ואור, כשם שכל אבן כשהיא לעצמה היא
 16 דוממת, וכשאבן מתחברת לאבן ונדבך לנדבך נעשה בית שלם. "בדבר
 ד' שמים נעשו"¹¹ ו"בעשרה מאמרות נברא העולם"¹². אבל אותיות אלו
 של "דבר ד'" הן מפורדות ומפורדות בעולם, וצריכים לדעת איך לחבר
 אותן. כשאין מכירים את "דבר ד'" שבעולם, הרי כל אות מפורדת
 ובודדת, אבל כשיודעים לקרוא בספר העולם, רואים כי "לעולם ד'
 14 ד'בך נצב בשמים"¹³ וכי הוא "מקודש בכל יום תמיד מעשה בראשית".
 ויעקב תיקן תפלת ערבית כך, אשר גם בשעה של "וילן שם פייבא
 השמש", בשעת חושך ואפלה, יוכלו לקחת מאבני אותו המקום, שהאדם
 נמצא בו, ולחבר את כל האבנים לאבן אחת, לצרף את כל האותיות
 ולראות כי "דבר ד'" מתנוסס בהן.

אמת ואמונה

פרשת ויצא

"ולבן חלך לגזוז את צאנו, ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה".
 ורש"י פירש, "להפריש את אביה מע"ז נתכוונה". (בראשית, ל"א).

1 בעלי המחקר בכל הדורות התחבטו תמיד בשאלה זו, האם
 המטרה מקדשת את האמצעים, זאת אומרת, המותר להשתמש
 בעבירה לשם המעשה הטוב? כנראה דעתה של רחל היתה על
 צד המתויבים, ולפיכך גנבה את התרפים, כדי שאביה ינזר
 מעבודתם. אולם מדברי חז"ל אנו למדים שהיא נענשה על גניבתה,
 6 "ואע"ג דרחל איהו עבדת לאעקרא מאביה מכתר ע"ז, אתענשת
 דלא רביאת ליה לבנימין, ולא קיימת בהדיה שעתא חדא, בנין
 צערא דאבוה, אע"ג דאתכוונת לטב" (זוהר, ויצא). כל כך היה
 חמור ענשה, שלא זכתה לראות את בנימין בנה כחיה.
 אפשר היה אמנם לפרש שהיא נענשה לא על הגניבה, כי אם
 11 על ולזול הורים והצער שגרמה לאביה, כי מצוות כיבוד אב חשובה
 היא מאוד ואסור לצערו בשום אופן, אבל אין זה מוכח ממאמר
 חז"ל אחר הדן בענין זה: "לא תגנוב" — גם רחל אמנו אעפ"י
 שגנבה את התרפים, כדי למנוע את אביה מע"ז, אף על פי כן
 גרם לה העוון שלא תיקבר במערת הצדיקים, על שם שאמר יעקב
 16 עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה" — לכך אל יפשוט אדם את
 ידו בגניבה ולא בגזל, כי אם ביגיעתו ומויעת כפיו. אם עושה
 כן אשריו בעולם הזה ואשריו לעולם הבא, שנאמר, "יגיע כפיך כי
 תאכל, אשריך וטוב לך", אשריך בעוה"ז וטוב לך לעולם הבא"

8
 קב"ו
 ח"מ

2

1 (מדרש עשרת הדיברות). לכאורה הלשון "לכך אל יפשוט אדם את ידו בגניבה ולא בגזל" וכו' צריכה ביאור. מה כאן משמעותו של "לכך" זה, וכי אם כהוראת שעה מותר היה לרחל לגנוב את תרפי אביה כדי להפרישו מע"ז, היה כבר מותר לכל אדם לפשוט את ידם ברכוש זרים, והלאווים המפורשים בתורה של "לא תגנוב" ו"לא תגזול" מה יהא עליהם? מוכרחים אנו איפוא להסיק שהגניבה והגזילה אסורות בהחלט, ואפילו כשביצוען נעשה לפעמים לשם מטרה קדושה, דוגמת מעשה רחל אמנו. וכנה נבנו גם את הצורך המיוחד בציונים של "לא תגנוב" ו"לא תגזול" שניתנו בהר סיני, אף כי לכאורה היו בני האדם מבינים את זה מעצמם. החידוש שבדבר היה שאין שום היתר בעולם לעבור על הלאווים הללו, ואפילו בזמן שמתכוונים להשתמש בכסף הגנוב או הגזול בשביל צרכי ציבור נחוצים, כמו למשל, תמיכת עניים וחולים. ולואי שהיו אישי החברה זוכרים תמיד ומשננים לעצמם כלל זה: הגניבה היא תדיר עבירה חמורה, בין שהיא נעשית לשם הנאת הפרט, ובין שהיא נעשית לשם שמים כביכול. אין המטרה מקדשת את האמצעים, כי אם להפך: האמצעים מקדשים את המטרה. ומוצאים אנו סעד נאמן להנחתנו בדברי ימי העולם. כת הישועיים ומפלגת הנאצים ימ"ש, שלשם מטרה נשגבה כביכול של חיזוק דתן וארצן, השתמשו באמצעים מגונים מאוד, הביאו לעולם בסופן כידוע צביעות וחנופה. הרס וכליון. כי אין ארור מתדבק בברוך, ואין קדושה הבאה מכוח מומאה.

2 מכל מקום רואים אנו כאן שרחל נענשה ממרום, ולא מהלו לה את עוננה, אם כי נתכוונה לטובה, אבל במקום אחר בתורה אנו מתפלאים למצוא מובן אחר לדברים, "ויאמר ה' אל אברהם, למה זה צחקה שרה, לאמור, האף אמנם אלד ואני זקנתי?" (בראשית י"ח). ורש"י פירש: "שנה הכתוב מפני השלום, שהרי היא אמרה, "ואדוני זקן?" ומשמע גם מן הגמרא, שגם לנו מותר לשנות ולשקר מפני דרכי שלום, "מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר, "אביך צווה וגו', כה תאמרו ליוסף, אנה שא נא"

6

11

16

21

26

31

36

41

37 רבי נתן אומר מצווה, ממה שנאמר, "ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני?" ופירש רש"י, "הקב"ה צווה לשנות". דבי ר' ישמעאל תנא, גדול השלום שאף הקב"ה שינה בן, דמעיקרא כתיב, "ואדוני זקן" ולבסוף כתיב, "ואני זקנתי". (יבמות, ס"ה, כ"ט פ"ו), מכאן אתה למד שאף התורה התירה לשקר לפרקים, לשם מטרה נשגבה כמו, למשל, שלום בית, שלום הבריות ועוד. ולא רק היתר סתם יש כאן, כי אם גם מצווה בכך. ומאידך אנו רואים שהשימוש באמצעים לא כשרים, נאסר מפעם תורה זו. כדי ליישב את הסתירה בדברי התורה, מן הנחוץ לזכור כלל חשוב זה: מצווה הבאה בעבירה, והיא גורמת הפסד ממון או צער למי שהוא, אם כי באותה שעה היא גם גורמת טובת הנאה לאחרים, פיגול היא ואסורה בהחלט. לעומת זה אם אין כל נזק וצער לאיש בעשייתה, מותרת היא לכל אדם, ובלבד שיתכוון לשם שמנים. ומשום כך, רחל שנגבה את תרפי אביה, כוונתה היתה ודאי רצויה, היא הלא רצתה להפריש את אביה מעכו"ם, אבל מעשיה לא היו רצויים, כי בזה גרמה הפסד ממון וצער מרובה לנו עבירה של בין אדם לחברו, ולפיכך נענשה ממרום. וכאן לקח מוב לכל אדם: הגניבה והגזילה אסורות אפילו לשם תכלית רוממה, אבל במקרים כאלה כמו אצל שרה ואברהם, שמצד אחד אין השקר גורם רעה לאיש, ומצד שני הוא מסייע להבאת שלום בין איש לאשתו, או אצל שאול ושמואל. שלא היה לשאול מה להפסיד, שכן בין כך וכך המלוכה כבר ניטלה הימנו, והליכתו של שמואל לא גרמה נזק לאיש, בעוד שהתכלית היתה ששואל לא יהרוג אותו, או אצל בני יעקב שמכרו את יוסף אחיהם ככוונה רצויה, כמו שנבאר לקמן, וכדומה.

9

3

1
 מעד נכון להנחתנו נמצא גם בשערי תשובה לרבנו יונה, בשער השלישי, קפ"א: "החלק הרביעי המשקר בסיפור הדברים אשר שמע, ומחליף קצתם במתכוון ואין לו תועלת בשקר ולא הפסד לזולתו, אבל כה משפטו מאהבתו שקר מדבר צדק סלה. ופעמים שהוא גודה מלבו סיפור הדברים כולו, והאיש הזה יקל

6
 ענשו מצד אחד, על כן אין הפסד לאיש בשקריו ופחזותו, אבל גדול מאוד ענשו בעוון פניו ואהבת השקר ויכבד עונו. כי יאהבהו לבלי תועלת. ואמר שלמה עליו השלום, "יפיה כובים עד שקר", פי' אם תראה אדם אשר יפיה כובים בשיחתו וסיפור דבריו, תדע כי תביאהו המידה הזאת להעיד שקר באחיו ולענות בו סרה, אחרי אהבתו השקר. וזה החלק התירוהו לקיים מצוות ודרישת טובה ושלום. ואמרו כי מותר לשבח את הכלה לפני החתן, ולומר שהיא נאה וחסודה, אעפ"י שאינו כן, ואמרו מותר השנות מפני דרכי שלום". העיקר הוא אפוא, "שלא להביא הפסד לזולתו". רשאי אדם לשקר ולשנות לפעמים, אבל כמה דברים אמורים? כשזה נעשה לשם תכלית טובה, ואיננו גורם הפסד לזולת, כאופן אחר אסרה התורה זה עליו, ונענשים ממנו בכל חומר הדין. ורבנו יונה מדגיש את זה, אחרי מנתו בספרו עוד שמונה סוגי שקר וז"ל: "ולשקרים הנשארם שאסורים שמה, לא התירו אפילו מפני דרכי שלום", כי כל אותם השקרים האחרים שהוא מונה אותם, כולם יש בהם משום הפסד לאחרים, ולפיכך אסורים הם אפילו מפני השלום.

2
 ועכשיו יובנו לנו גם דברי חז"ל אלה: "נודרין להרגין, ולחרמין ולחסמין שהוא תרומה, אף על פי שאינו תרומה וכו'". ב"ה אומרים אף בשבועה וכו'" (גדרים, ב"ה). והנה כידוע נדר חמור הוא משקר, ככתוב, "מוצא שפתיך תשמור" ושבועה חמורה היא עוד יותר, וככל זאת התירו חכמים נדרים ושבועות כאלה שאינם נכונים ביסודם מאותו הטעם שכבר ביארנו אותו לעיל, מפני שבכך מציל הוא את ממונו ללא הפסד ורעה לאחרים. ולא עוד אלא שהוא עושה בזה דבר חסד, כמו שאיתא בתלמוד ביחם להלל, "נומל נפשו איש חסד — זה הלל הזקן, שבשעה שהיה נפטר מתלמידו, היה מהלך והולך עמם. אמרו לו תלמידיו רבי, להיכן אתה הולך? אמר להם לעשות מצווה. אמרו לו וכי מזה מצווה זו? אמר להם לרחוץ בבית המרחץ. אמרו לו וכי זו מצווה היא? אמר להם הן. מה אם איקונין של מלכים שמעמידים

26
 אותו בכתי פרטיאות וכבתי קרקסיות, מי שנתמנה עליהם הוא מורקם ושומפם והם מעלין לו מזנות, ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי המלכות, אני שנבראתי בצלם ובדמות וכו' עאכו"כ" (מדרש ויקרא, ל"ד). במקרים דומים לאותו של הלל שיש בהם משום חסד לעצמו, והעדר גמור של נזק לאישי החברה האחרים, השימוש בשקר רצוי ומותר, אבל בכל מקום שהחומא נשכר בשקר, ובני מינו מפסידים על ידו, זוקפים את זה עליו ממרום לחובתו.

4
 ולפי ביאורנו לעיל, יובן לנו מפני מה הרמב"ם ז"ל איננו מביא להלכה בספרו "היד החזקה" את דינם של בית הלל, "אומרים כלה נאה וחסודה" (כתובות). הואיל והוא מומך על ההלכה שהוא מביא בהלכות שבועות פ"ב ש, מותר להישבע להרגין, ולחרמין ולחסמין. ואם כי כידוע שבועה הלא חמורה היא יותר משקר, אעפ"י כן היתרו שבועה כזו שעל ידה אדם עושה טובה לעצמו, וזה נהנה וזה לא חסר. כל שכן שמותר להשתמש בשקר הקל משבועה, אם גורמים בזה נחת רוח ושמחה לחתן כי מי יפסיד בזה? סיכום הדברים: לא ככל העמים בית ישראל, הכל מחול להם והכל מותר להם. כלל זה בידם מימי עולם: המטרה מקדשת את האמצעים. כיתות ידועות אצלם, למשל, השואפות כביכול להפיץ את דתם בין עמי התבל, משתמשים באמצעי כזב ומרמה

10

4

11

דיאמר יעקב אל לבן הבת את אשתי
בי מלאו ימי ואבואה אליה (כט)
כחז רש"י, והלא קל שנקלים אינו
אומר כן, אלא להוליד חולדות אמר כן. ועיין
באר החיים הקדוש שהקשה, דאף על פי

ואין מצפונם מיוסר אותם, ובלבד שעל ידי זה יוכלו להגיע אל
מטרתם. ואילו אצלנו התורה הקדושה מחמירה מאוד בענין זה.
השקר הוא מגונה ומכוער ואין לו שום היתר. יוצאים מכלל זה הם
רק אותם המקרים המיוחדים והנדירים, שהשקר מועיל הוא לאומרו,
מציל את ממונו ומגן על חייו, ואין בו כל הפסד לאחרים. האמת
והאמונה הן ממידותיו של הקב"ה, ועל האדם להידמות לקונו,
ולמחר את מידותיו, ול"התרחק מן הכיעור והדומה לו".

בן, הוה לשון בלתי נכון לנדיקו של עולם.
ועיין שם מה שחירן.

12
א"ר

ויש לבאר הדברים בעוד אופן על פי מה
שפירש הפפורנו בבראשית (ג, כה), על
הפסוק והיו שניהם ערומים האדם ואשתו
ולא יתבששו, וזה לשונו, כי אז היו כל
פעולותיהם וכל אצריהם לעשות לטוב קונס
בלבד לא להשיג מענוגות נפסדות כלל, באופן
שהיתה פעולות המשגל אללם כפעולות
האכילה והשתי' המספקת וכן היה ענין
אצרים ההם אללם כמו עינים הפה והפנים
וידים אללנו עכ"ל.

... א"ר בנאה נסתכלתי בשני עקביו ודומים לשני גלגלי חמה הכל
בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני חיה כקוף בפני אדם חיה בפני
אדם כקוף בפני אדם אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם *שופריה דרב כהנא
(מעין שופריה דרב שופריה דרב) מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו
מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון

13
א"ר ל' נ' א"ר

ולפי זה יש לפרש דיעקב אבינו החגבר
על החומריות שלו להיות צמדריגה
כמו אדם הראשון קודם החטא, ועיין צ"ב
(י.) דלא שלט היצר הרע דיעקב. וזה הביאור
בגמ' שם (מ.) שופריה דיעקב אבינו מעין
שופריה דאדם הראשון. דזה בל לו מהנקיות
של חטא, ומשום הכי דיצר יעקב בזה הלשון,
דכל מבטו ומכליתו של נשואין אללו היה על
פי גמ' בכתובות (ט.) אין אשה אלל לבנים,
ולא ראה דבר אחר.

14
היה כוונתו א"ר ל' נ' א"ר

תפקידנו עתה הוא כמאמר מרן הק' מקוברין זי"ע (תורת אבות, ויצא)
ע"פ הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה. הן עוד היום גדול, הנה כבר
קרב ובא יום ה' הגדול והנורא, כבר נשמעים והולכים פעמי משית, לא עת
האסף המקנה, אין זו העת לתת את הדעת לאסוף מקנה, קניני עוה"ז. כיום
חאים איך מתקרבים צעד אחר צעד לביאת המשיח, אחרי שאת חבלי משיח
עברנו כבר בכל ההידורים, והתקופה משופעת בסימנים דמיוכרי המוכיחים
שאנו מתקרבים כבר ליום ה' הגדול ולא עת האסף המקנה. וכמו שאמר עוד
מרן מקוברין זי"ע על מאחז"ל (ברכות ה.) יזכור לו יום המיתה, אברכים
אומרים שיזכור לו יום המיתה זה מרה שחורה, האמת היא שאין זה כלל
מר"ש, אבל למה צריכים ליזכור לו יום המיתה, הלא אחכה לו בכל יום
שיבוא, ובמהרה יבוא משית, ואיזה פנים יהיו לנו, איך נוכל להרים פנינו
אליו. אין ספק שהדור הוא גדול מאד וראוי ביותר לגדולות, וזה לעומת זה
עשה האלקים שהיצה"ר מתגבר ביותר בדורנו. ולפחות מוטלת החובה להתבונן
במהותו של הדור, שיש כאלו שאינם מבינים כלל שזהו דור גדול, וזה תובע
מאד, הרי חיים בדור כזה שזוכים בו לכ"כ הרבה סיעתא דשמיא על כל צעד
ושעל, וזה מעורר גודל תביעת הנפש.

5